

Karjeros kompetencijų sritis: **B. Karjeros galimybių pažinimas**

Karjeros kompetencija: **B1. Karjeros informacijos paieška ir veiksmingas naudojimas**

Kaip sužinoti apie karjerą?

TIKSLAS

Padėti mokiniams formuoti gebėjimus rasti informacijos apie karjerą, pasirenkant saugius ir patikimus šaltinius.

MOKINIO PASIEKIMAI

Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, susipažįsta su darbo veiklų ir profesijų įvairove.

Žinios ir supratimas	Paaiškins, kaip ieškoti informacijos internete ir bibliotekoje. Įvardys informacijos apie karjerą šaltinius. Paaiškins informacijos šaltinio patikimumo, saugumo požymius. Įvardys, kokius naršyklės saugumo nustatymus reikia aktyvuoti.
Gebėjimai	Padedant suaugusiems naudosis saugia, patikima svetaine informacijos apie karjerą paieškai. Atrinks ir sistemins pagrindinę informaciją apie profesijas. Patikrins, kad lankoma svetainė tikrai saugi.
Vertybinės nuostatos	Rūpinsis, ar informacija apie profesijas yra tinkama, nešališka, be lyties stereotipų. Pripažins saugaus naršymo internete svarbą.

TEMOS TEORINIS PAGRINDIMAS

Aktualumas

Daugelis mokinių žino tik apie darbus, su kuriais jie susipažįsta šeimoje, sužino iš draugų, giminaičių arba pamato per televiziją. Ši pamoka padės mokiniams atrasti ir tyrinėti profesijas, apie kurias jie anksčiau nežinojo, nebuvo apie jas pagalvoję. Tikimasi, kad mokiniai galės suabejoti savo išankstiniu supratimu apie darbą, nes išsiplės jų supratimas apie įvairias profesijas, kaip būsimas galimybes.

Su tema susijusios sąvokos, teorijos, tyrimų rezultatai

Baigdami pradinę mokyklą, daugelis vaikų jau būna susiformavę įsivaizdavimą apie profesijas. Dėl tokio neformalaus pasaulio pažinimo vaikai nustato ribas (atmeta dalykus, neva jie nėra skirti tokiems žmonėms kaip jie) ir priima kompromisą – suderina savo siekius su tuo, kas jiems atrodo esą įmanoma pasiekti (Gottfredson 2002). Šiuos procesus dažnai pagreitina neformalusis mokymasis šeimoje ir žiniasklaida, toliau formuodami vaikų mąstymo apie karjerą ypatybes. Kitaip tariant, vaikai mokosi apie karjerą, net jei mokykloje apie tai nekalbama. Mokyklos organizuojamas ugdymas karjerai yra vertingas, nes jis nuoseklus, ne šališkas, o pabrėžia lygybę, yra tikslesnis ir gali paneigti netiesioginius vaikų stereotipus ir nuostatas. Pradinio ugdymo karjerai tikslas nėra atgrasyti vaikus nuo fantastinių siekių arba nuo vaizduotės ir didelių svajonių; veikiau siekiama parodyti naujų ir įdomių galimybių. Todėl yra svarbu mokiniams leisti rinkti, lyginti ir kategorizuoti faktus ir nuomones iš įvairių šaltinių, mokyti atpažinti aktualią **informaciją** ir suskirstyti ją į smulkesnes dalis ar idėjas. Tai padės mokiniams suprasti, kad informacija – sutvarkyti duomenys, žinių pagrindas. Pradinių klasių mokiniai jau geba klasifikuoti pagal hierarchiją, rūšiuoti daiktus į klases ir poklasių, supranta priežasties ir pasekmės ryšius (Navickas, Vaičiulienė, 2010).

Informacija – tai žinios apie įvykius, daiktus, veiksmus, mintis ir žodžius, profesinė informacija – žinios apie profesijas, profesinis švietimas. Jos yra perduodamos vienu asmenų kitiems žodžiu arba per **informacijos šaltinius**: spaudą, radiją, televiziją ir kt. būdais (sutartiniais signalais, techninėmis priemonėmis) (Bagdonas, Bliumas, 2019; Jovaiša, 2007).

Ši tema yra galimybė mokiniams ugdyti vertybinę nuostatą, kad informacinėmis technologijomis naudotis reikia saugiai, atsakingai ir teisėtai. Svarbu aptarti **tinkamos informacijos** (tai pritaikomos, geros, reikalingos žinios) ir **šališkos** (naudingos tik kai kuriems žmonėms) informacijos skirtumus (Svetainė „*Draugiškas internetas*“). Informacijos gausa, kaip reiškinys, dera su beribės karjeros teorijomis (Hall, 2004; Arthur, 1994; Wiernik, ir Kostal, 2019), teigiančiomis, kad svarbu skatinti mokinius būti pasirengusius prisitaikyti prie pokyčių ir galvoti, kad ribų nėra, kad jie gali prisitaikyti taip, kaip reikia jų sėkmei.

Pradinių klasių mokiniai, atlikdami informacijos šaltinių įvairovei suprasti ir informacijos patikimumui įvertinti skirtas užduotis, mokysis naršyti saugioje ir patikimoje svetainėje. Jie taikys tinkamus raktinius žodžius, kad galėtų ieškoti informacijos apie savo svajonių darbą.

TEMOS ĮVADAS

Pamokos pradžioje rekomenduojama aptarti paveikslėlį su slėpynes žaidžiančiais vaikais. Vaikai kviečiami prisiminti žaidimus, kur reikia ką nors surasti (mokiniai gali pasakoti apie slėpynes, pabėgimo kambarius, paveikslėliuose paslėptas detales), jiems rodomi paveikslėliai su žaidžiančiais vaikais.

Atsakoma į klausimus:

Ko paveikslėlyje vaikai ieško?

O kur galima rasti vaistų? (vaistinėje)

Kur galima rasti knygų? O ko galima rasti knygose? (žinių)

Ko žmonės ieško internete? (irgi žinių)

Mokytis tirti karjeros galimybes smagu, kai renkame ir analizuojame karjeros informaciją. Tada mes valdome savo mokymąsi, darbą ir laisvalaikį. Tokiu būdu numatome, kaip galime keisti karjerą.

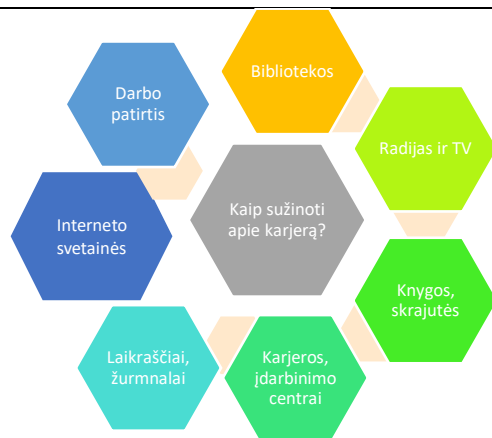
TEMOS ANALIZĖ

Tema nagrinėjama kartu atliekant užduotis, žiūrint vaizdo medžiagą ir ją aptariant. Temos nagrinėjimo nuoseklumas išreiškiamas klausimų eile: 1) *Kur randama informacija apie karjerą?* 2) *Ar visa informacija yra tinkama?* 3) *Kaip nustatyti, ar informacija yra patikima?* 4) *Kaip naudotis paieškos įrankiais?*

1) Ieškant atsakymo į klausimą „*Kur randama informacija apie karjerą?*“, aptariami įvairūs informacijos šaltiniai. Aiškinamos esminės sąvokos:

- *Informacija – tai žinios apie įvykius, daiktus, veiksmus, mintis ir žodžius, kurie turi prasmę.*
- *Informacijos šaltinis – tai, kas suteikia informacijos: žmogus ir jo daiktai, skaitmeninis ar spausdintas tekstas. Be to, mes daug sužinome ir iš savo patirties, kai veikiame, stebime ir klausome.*

Mokiniai analizuoja schemą, atsakydami į klausimą, kaip sužinoti apie karjerą, ir sužymi informacijos šaltinius.

Atliekama **skaitmeninė užduotis „Kaip saugiai naršyti internete?“**, kurios tikslas – mokytis saugiai naršyti internete, suprasti, kokiomis naršyklėmis naudotis, kokius naršyklės saugumo nustatymus reikia aktyvuoti, ar būtina nustatymuose išjungti naršyklės prisijungimo prie duomenų slaptažodžio išsaugojimą, sužinos, kur gali patikrinti, kad lankoma svetainė tikrai saugi.

Aptarus mokinių patirtį, kaip jie ieško internete informacijos, atliekama užduotis.

Mokiniai kviečiami išsakyti mintis po atliktos užduoties, ką naujo sužinojo, į ką atsižvelgs po užduoties atlikimo naršydamami internete.

- 2) Mokantis suprasti ir lavinant kritinio mąstymo gebėjimus, klausiama, *ar visa informacija yra tinkama?*

Aptariama sąvoka *tinkama informacija* (tai pritaikomos, geros, reikalingos žinios). Sąvokos suvokimas gilinamas atliekant užduotį – palyginti pramoginę laidą ir dokumentinį pasakojimą. *Pažiūrėkime du filmukus ir palyginkime, kur daugiau tinkamos informacijos: ką ir kaip apie profesijas sužinosime iš Kakės Makės ir Netvarkos Nykštuko, o ką – iš pasakojimo apie kelių patrulius Deimantę ir Tautvydą.* Kad atsimintų, ką sužinojo, mokiniai užsirašo ir apibendrina, naudodami saulutės schemą (žr. 3.1 priedą).

- 3) *Temos dalis „Kaip nustatyti, ar informacija yra patikima?“* nagrinėjama su mokiniais aptariant mokinio knygoje pateiktą informaciją, daugiau dėmesio skiriama lyčių stereotipų analizei.

Mokiniai kviečiami pažaisti žaidimą informacijos patikimumui įvertinti „Viena tiesa ir vienas melas apie mane“. Mokiniai suskirstomi į grupes po 4–5, vienas kitam sako du dalykus apie save (kiek metų, ką moka daryti ar kuo nori būti), iš kurių vienas yra netiesa. Klausytojai turi atspėti, kuris teiginys yra melagingas (5 min). Po žaidimo trumpai aptariama, kaip sekėsi pastebėti melą.

Mokiniai kviečiami žiūrėti vaizdo įrašą „Profesija neturi lyties“. Aptariant įrašą, keliami klausimai: kaip jūs būtumėte priskyre profesijas eksperimente dalyvavusiems žmonėms? Kodėl? Kokių dar žinote su profesijomis susijusių stereotipų?

Atliekama **skaitmeninė užduotis „Informacijos patikimumas“**, kurios tikslas ugdyti gebėjimą suvokti, analizuoti, kritiškai vertinti ir atsirinkti spaudoje internete ir kituose informacijos šaltiniuose pateikiamą medžiagą. Mokiniai savo darbalapio „Kaip sužinoti apie karjerą?“ kopijoje pažymi teisingus teiginius, pagal kuriuos renkami patikimą informacijos šaltinį. Aptariami atsakymai. Jei atliekama skaitmeninė užduotis, tai ekrane pateikiami teiginiai, mokiniai turi pažymėti teisingus atsakymus. Paspaudus mygtuką PATEIKTI, teisingi atsakymai – eilutė nusidažo žaliai, neteisingai pažymėti – raudonai.

4) Temos dalyje „*Kaip naudotis paieškos įrankiais?*“ mokiniai supažindinami su interneto paieškos įrankiais

Mokytojas aiškina ir demonstruoja išmaniojoje lentoje:
<https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Pradinis.aspx>

- *Kokius paieškos terminus įrašyti į Google ar kitas paieškos sistemas, norint sužinoti apie profesiją, kokį nors darbą?*
- *Kokio išsilavinimo, mokymosi ar patirties reikia jūsų darbui?*
- *Kokių gebėjimų ir asmenų savybių reikia, norint sėkmingai dirbti šį darbą?*
- *Kokius paieškos rezultatus spustelėti ir perskaityti? Vengti netinkamų ar nereikšmingų svetainių ar reklamų.*
- *Kaip nustatyti, kokia informacija yra patikima, aktuali ir tinkama? Yra oficiali, nešališka, neturi lyties stereotipų.*
- *Kaip palyginti įvairius šaltinius ir įvertinti jų patikimumą ir tinkamumą? Patikrinti, ar tai valstybinė, ar privati svetainė, turi būti kontaktinė informacija, jei spausdinti - ar leidinyje, ar yra autoriai, leidimo metai...*
- *Kaip apdoroti, apibendrinti, įvertinti ir pateikti informaciją? Užsirašyti į sąsiuvinį, nupiešti, pildyti lentelę.*

PRITAIKYMAS

Atliekama skaitmeninė užduotis „Informacija apie profesijas“, kurioje lavinamas gebėjimas remiantis pasirinkta tema pasirinkti tinkamus raktinius žodžius. Šioje užduotyje aptariamos iliustracijos ir įvardijamos pateiktos profesijos. Mokiniai atrenka tinkamus raktinius žodžius pateiktoms profesijoms. Kartu aptariami, kokie buvo raktiniai žodžiai, kokie dar galėtų būti.

Galima mokiniams skirti užduotį „Sužinok apie savo svajonių profesiją“ (žr. 3.2 priedą),). Užduotis skirta mokyti naršyti saugioje ir patikimoje svetainėje.

Pamoką pratęsti galima mokyklos bibliotekoje. Grupelėms skiriama užduotis: surasti informacijos apie vieną profesiją (pasitarę nusprendžia, apie kokią, arba išsitraukia kortelę iš mokytojo parengtų kortelių su profesijų aprašu).

REFLEKSIJA

Mokiniai atlieka (grupelėmis po 3–4) skaitmeninę užduotį „Pabėgimas iš Melo olos“, kad įrodytų karjeros informacijos paieškos ir veiksmingo naudojimo kompetenciją.

Siūloma atlikti integralią užduotį apie saugų elgesį internete svetainėje „Draugiškas internetas“: http://testas.draugiskasinternetas.lt/?fbclid=IwAR3HHN4NoxT1NIZm5H7O0NKGtZNzDncz5DynB6e3ujvvWO_Y7ToFA1RrQJ8

Galima taikyti refleksijos užduotį „Žvaigždučių analizė“ (3.3.PRIEDAS), kuri padeda įvardyti savo žinias ir gebėjimus rinkti informaciją apie karjerą.

Galima taikyti refleksijos užduotį „Žvaigždučių analizė“ (žr. 3.3 priedą), kuri padeda įvardyti savo žinias ir gebėjimus rinkti informaciją apie karjerą.

METODAI

Mokytojo mąstymas balsu, diskusija atsakant į klausimus, darbas individualiai, grupėse, refleksija

UŽDUOTYS / ŽAIDIMAI

Žaidimas informacijos patikimumui įvertinti „Viena tiesa ir vienas melas apie mane“. Mokiniai suskirstomi į grupes po 4–5, vienas kitam sako du dalykus apie save (kiek metų, ką moka daryti ar kuo nori būti), iš kurių vienas yra netiesa. Klausytojai turi atspėti, kuris teiginys yra melagingas.

NEPAMOKINĖS VEIKLOS

Ekskursija į mokyklos biblioteką. Grupelėmis turi atlikti užduotį: surasti informacijos apie vieną profesiją (pasitarę nusprendžia arba išsitraukia kortelę iš mokytojo parengtų kortelių su profesijų aprašu).

Prieš pamoką gali būti skaitomos ir aptariamose knygos. Gréban, Q. (2018). *Kai aš užaugsiu...* – ; perskaite, apie kokias profesijas veikėjai svajoja ir kodėl jas pasirenka, mokiniai gali pasakoti apie savo svajonių profesiją ir piešti, kaip ją įsivaizduoja, kodėl ją renkasi. Sanža, S.(2016). *Kuo aš dirbsiu, kai užaugsiu?* – yra 17 skyrių, aprašyta 300 profesijų, pateikiama glausta informacija apie žinomas ir mažiau girdėtas profesijas. Mokiniai gali pasirinktinai perskaityti informaciją apie profesiją knygoje ir po to ieškoti informacijos internete.

SĖKMĖS KRITERIJAI

- Geba įvardyti 2 - 3 informacijos apie karjerą šaltinius.
- Geba įvertinti, ar šaltinis yra teisingas ir patikimas.
- Geba naudotis saugia, patikima karjeros svetaine, kad galėtų ieškoti savo svajonių darbo.

Galima taikyti refleksijos užduotį „Žvaigždučių analizė“ (žr. 3.3 priedą), kuri padeda įvardyti savo žinias ir gebėjimus rinkti informaciją apie karjerą.

HIPERSAITAS

Darbai ir atlyginimai (miestas, darbo sritis, atlyginimas): <https://www.cvbankas.lt/>

AIKOS – atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema, kurios pagrindinis tikslas – teikti informaciją apie mokymosi galimybes Lietuvoje:

<https://www.aikos.smm.lt/Karjera/SitePages/Lietuvos%20profesij%C5%B3%20klasifikatorius.aspx?ss=1feb5891-d0e2-48cb-a643-124bbd297fd1>

Profesijų aprašai: http://www.mukis.lt/mod/sarasai/aprasai_prof/

Saugaus naršymo technologija: <https://transparencyreport.google.com/safe-browsing/search>

NAUDOTA IR REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

Arthur, M. B. (1994). The Boundaryless career: A New perspective for organizational inquiry. *Journal of Organizational Behavior*. 15, 295–306.

Bagdonas, A., Bliumas, R. (2019). *Aiškinamasis psichologijos terminų žodynas*. Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Baškevičiūtė, B. (2020). *Skaitmeninė galia*. Prieiga internetu:

https://issuu.com/brigitabakevicite/docs/galia.12.29_copy2

Gottfredson, L. S. (2002). Gottfredson's theory of circumscription, compromise, and selfcreation. In D. Brown (Ed.), *Career choice and development* (4th ed., pp. 85-148). San Francisco: Jossey-Bass.

Hall, D. T. (2004). The protean career: A quarter-century journey. *Journal of Vocational Behavior*, 65(1), 1–13.

Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.

Ką veikti? (2020). „Renkusi mokytį!“ ir VŠĮ „Mokyklų tobulinimo centro“ rekomendacijos. Prieiga internetu: http://mukis.lt/download/1959/rm_ka_veikti.pdf

Kurlavičius, A. (2021). *Idėjos ugdymo karjerai pamokoms ir veikloms* (1–4 klasių mokiniams). Vilnius: Švietimo mainų paramos fondas. Prieiga internetu: [http://mukis.lt/download/2443/idejos-pamokoms-karjerai_1-4kl_a4-3%20\(1\).pdf](http://mukis.lt/download/2443/idejos-pamokoms-karjerai_1-4kl_a4-3%20(1).pdf)

Laimiukas, Nr. 3 (95), gegužė–birželis. Prieiga internetu: https://www.niekorimto.lt/zurnalas-laimiukas/laimiukas-nr-3-95-geguze-birzelis_7224

Navickas, V., & Vaičiulienė, A. (2010). *Žmogaus raidos psichologija: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*. Vilnius: Versus aureus.

Svetainė „*Draugiškas internetas*“ <https://www.draugiskasinternetas.lt/>

Wiernik, B. M., & Kostal, J. W. (2019). Protean and boundaryless career orientations: A critical review and meta-analysis. *Journal of counseling psychology*, 66(3), 280.

3.1 PRIEDAS

Pramoginės laidos ir dokumentinio pasakojimo palyginimas

Filmuko pavadinimas:	Filmuko pavadinimas:
 <p>A central grey circle labeled "Profesijos pavadinimas" is connected by lines to six surrounding colored circles: "Uždarbis" (orange), "Gebėjimai" (light green), "Pareigos" (green), "Išsilavinimas" (teal), "Apranga" (cyan), and "Priemonės" (blue).</p>	 <p>A central grey circle labeled "Profesijos pavadinimas" is connected by lines to six surrounding colored circles: "Uždarbis" (orange), "Gebėjimai" (light green), "Pareigos" (green), "Išsilavinimas" (teal), "Apranga" (cyan), and "Priemonės" (blue).</p>
Išvada: iš kurio filmuko daugiau sužinojai apie profesijas ir kodėl:	

3.2 PRIEDAS

UŽDUOTIS: internete rask informacijos apie savo svajonių profesiją.

10 min naršykite saugioje ir patikimoje svetainėje

Kompiuteryje paspauskite ant paieškos įrankio Chrome

Įrašykite aikos

Patikrinkite, ar atsidarė šis adresas: <https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Pradinis.aspx>

Įrašykite savo svajonių profesiją.

Pildykite lentelę įrašydami informaciją.

Profesijos pavadinimas

Veiklos ir pareigos (Ką reikia daryti?)

Reikalingas išsilavinimas:

- 1) aukštasis
- 2) profesinis
- 3) mokomasi darbo vietoje
- 4) nereikia išsilavinimo

Profesijos nuotrauka ar paveikslėlis

Atlyginimas pradėjus dirbti EUR

Vidutinis atlyginimas EUR

Reikalingi gebėjimai:

.....

.....

.....

Karjeros pažangos galimybės

Panašios karjeros

- 1)
- 2)
- 3)

3.3 PRIEDAS

Refleksijos užduotis „Žvaigždučių analizė“

Įsivertinimas	Žvaigždučių analizė 	
Gebėjimai ir žinios (Ką išmokau?)	Apmąstymas (Ką darau gerai? Ką noriu patobulinti?)	
Patarimai (Kokių patarimų sužinojau? Kaip apsisaugoti nuo šališkos informacijos?)	Grėsmės ir pavojai (Ko reikia saugotis naršant internete?)	